

Somogy megye fürgetetű (Psocoptera) faunája

SZIRÁKI GYÖRGY

SZIRÁKI Gy: *Psocoptera fauna of Somogy county, Hungary.*

Abstract: An annotated list of 29 psocopterous species is given from Somogy county. The collecting activity was the most intensive in the Dráva region, however some species were collected also in other localities - first of all, on the shore of Lake Balaton. The species remarkable from the nature conservation point of view are discussed.

Bevezetés

A fürgetetű faunát Somogy megyében jobbára csak a Dráva mente területén vizsgálták. Itt 28 faj előfordulása dokumentált (SZIRÁKI 1995, 1998), míg máshonnan csak egy-két alkalmi - főként Balaton-parti - gyűjtés eredményeként került elő néhány ezekből a rovarokból a régebbi években, évtizedekben (PONGRÁCZ 1914, LIENHARD 1986), vagy éppen a közelmúltban.

A megyében eddig gyűjtött fajok jegyzéke

Caeciliusidae (=Caeciliidae)

Caecilius atricornis McLachlan, 1869 - Európa számottevő részére kiterjedő, de széttagolt elterjedésű, egyértelműen a hűvös, nedves élőhelyeket kedvelő faj. Magyarország más vidékei közül csak az Aggteleki Nemzeti Parkból, Bátorligetből és a Béda-Karapancsa Tájvédelmi Körzetből került elő.

Caecilius burmeisteri Brauer, 1876 - Európai elterjedésű, de Magyarországon csak viszonylag kevés helyről ismert, főként túlevelűeken élő fürgetetű.

Caecilius despaxi Badonnel, 1936 - Fenyőfé-
léken élő, elsősorban közép-európai elterjedésű fatetű. Hazánkban Somogy megyén kívül csak az Aggteleki- és a Bükki Nemzeti Parkból került elő.

Caecilius flavidus (Stephens, 1836) - Ez a palearktikus elterjedésű faj a leggyakoribb fürgetetű Magyarországon, amelyet fás, bokros élőhelyeken mindenütt megtalálhatunk.

Caecilius fuscopterus (Latreille, 1799) - A nedves élőhelyekre jellemző, de sohasem tömegesen előforduló, palearktikus faj, amellyel vi-

szonylag gyakran találkozhatunk lágyszárú növényeken is.

Caecilius piceus Kolbe, 1882 - Európa erdős vidékein meglehetősen gyakori rovarfaj. A túlevelűeket előnyben részesítő fürgetetvek közül Magyarországon ez tekinthető a leggyakoribbnak.

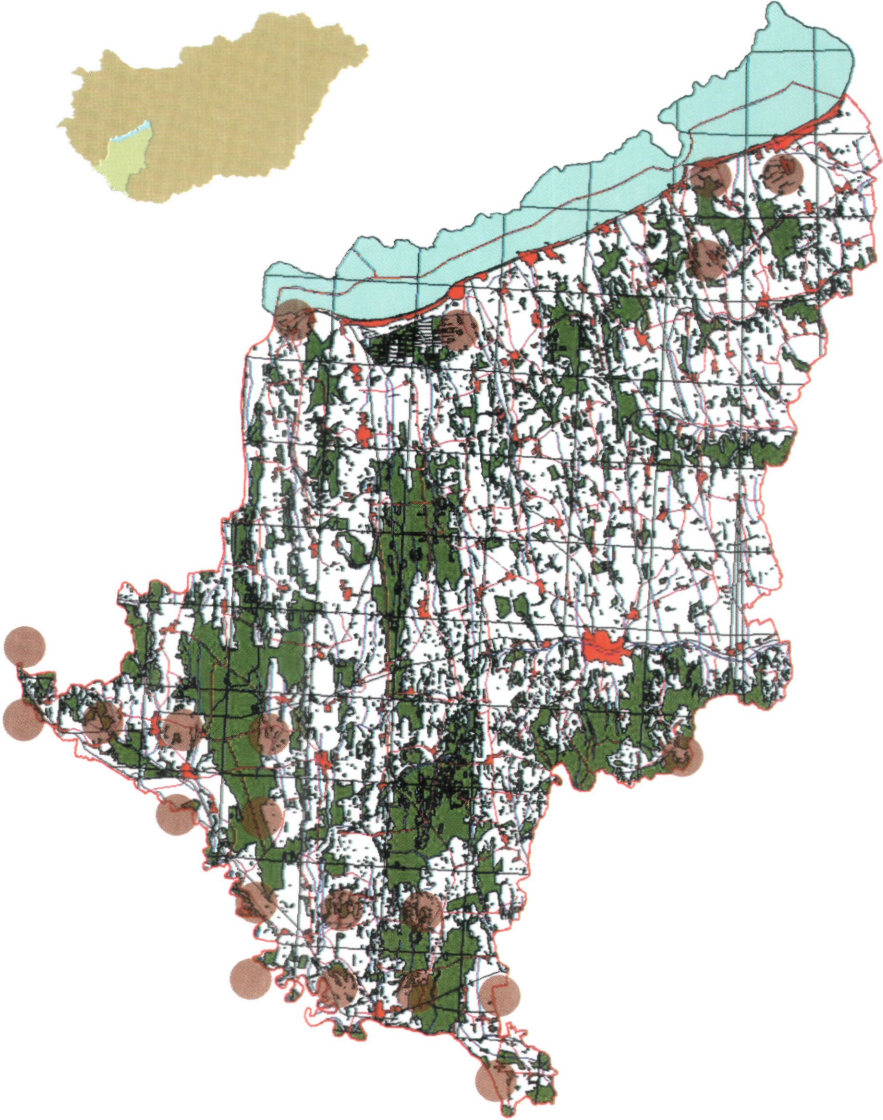
Enderleinella obsoleta (Stephens, 1836) - Európai elterjedésű, de meglehetősen ritka faj, amely Magyarországon az utóbbi évtizedekben csak az Aggteleki Nemzeti Parkból került még elő, egyébként pedig olyan magashegyi előfordulási helyei ismertek, mint a Csorba-tó, vagy Predeal.

Amphipsocidae

Kolbia quisquiliarum Bertkau, 1883 - A magas relatív páratartalommal jellemezhető, hűvös, kiegyenlített klímájú területeket kedveli. Leginkább Európa szubmontán élőhelyein fordul elő. Nálunk ritka.

Stenopsocidae

Stenopsocus immaculatus (Stephens, 1836) - A Palearktikum nagy részén elterjedt, a hűvös,

1. ábra: Psocoptera fajok mintavételi helyei Somogy megyében

kiegyenlítettebb mikroklímájú élőhelyeken gyakran tömegesen fellépő fürgetetű faj.

Stenopsocus stigmaticus (Stephens, 1836) - Európa erdő zónájának nagy részén előfordul, de nem túl gyakori. Magyarországon csak néhány helyről ismert, ám Somogy megyében a Dráva mentének jellegzetes fürgetetű faja.

Graphopsocus cruciatus (Linnaeus, 1768) - Holarktikus elterjedésű rovarfaj, amely sokfelé, így Magyarországon is meglehetősen gyakori.

Philotarsidae

Philotarsus picicornis (Fabricius, 1793) - Holarktikus elterjedésű faj, amely Közép-Európában inkább a hegvidéki élőhelyeken fordul elő. Nálunk ritka.

Mesopsocidae

Mesopsocus immunis (Stephens, 1836) - Európai elterjedésű faj, de mindenhol ritka. Az ország más területei közül csak a Bükk Nemzeti Parkból került elő.

Mesopsocus laticeps (Kolbe, 1880) - Széles körben elterjedt, holarktikus faj. Magyarországon mérsékelt gyakori.

Peripsocidae

Peripsocus alboguttatus (Dalman, 1823) - A Holarktikus Régió erdőzónájában élő, sokfelé - így Magyarországon is - gyakori fatetű faj.

Peripsocus didymus Roesler, 1939 - A Holarktisz erdő zónájának hűvösebb klímájú területein előforduló, meglehetősen ritka faj. Magyarországon máshonnan csak az Aggteleki- és a Duna-Dráva Nemzeti Parkból sikerült kimutatni.

Peripsocus phaeopterus (Stephens, 1836) - A Palearktikus Régió erdőzónájába széles körben elterjedt fürgetetű faj, amely hazánkban is meglehetősen gyakori.

Peripsocus subfasciatus (Rambur, 1823) - Európa és Nyugat-Ázsia erdőzónájának nedvesebb mikroklímájú élőhelyein elterjedt rovar. Nálunk általában mérsékelt gyakori, de a Dráva mentének egyik jellegzetes faja.

Ectopsocidae

lunk nem tekinthető gyakorinak.

Ectopsocus meridionalis Ribaga, 1904 - Kozmopolita faj, amely azonban a hidegebb éghajlatú területeken nem él a szabadban. Magyarországon meglehetősen gyakori. Főként a jobban felmelegedő, viszonylag szárazabb erdőket és cserjéseket kedveli.

Lachesillidae

Lachesilla bernardi Badonnel, 1938 - Elsősorban mediterrán elterjedésű faj, amely az ország más területei közül csak Fülöpházáról és Csobánkáról ismert.

Lachesilla quercus (Kolbe, 1880) - A Palearktisz nagy részén előforduló, mérsékelt gyakori faj.

Lachesilla pedicularia (Linnaeus, 1758) - Magyarországon is gyakori, kozmopolita fürgetetű faj.

Psocidae

Blaste conspurcata (Rambur, 1842) - Európa nagy részén elterjedt, de nem túl gyakori rovarfaj, amely kerüli a hideg, nyirkos mikroklímájú élőhelyeket.

Loensia pearmani Kimmins, 1941 - Európa jelentős részén előforduló fürgetetű, amely Magyarországon meglehetősen gyakori.

Metylophorus nebulosus (Stephens, 1836) - A Palearktikus Régió erdő zónájában és az Orientális Régió északi területein él. Magyarországon gyakori.

Psococerastis gibbosa (Sulzer, 1776) - Palearktikus elterjedésű, gyakori faj, amely nálunk főként a síkvidéki ártéri erdőket és láperdőket kedveli.

Psocus bipunctatus (Linnaeus, 1761) - Palearktikus elterjedésű, ám Magyarországon kifejezetten ritka fürgetetű. (A jelen listán szereplő fajok közül ez az egyetlen, amely a Dráva mentén nem került elő.)

Trichadenotecnum majus (Kolbe, 1880) - Palearktikus elterjedésű, meglehetősen gyakori fürgetetű faj, amely Magyarországon is számos élőhelyről ismert.

Trichadenotecnum sexpunctatum (Linnaeus, 1761) - Holarktikus elterjedésű faj, amely ná-

Természetvédelmi vonatkozások

Amint az előforduló fajok fentebb megadott ismertetéséből már kitűnhetett,

a Somogy megyéből eddig kimutatott fürgetetű fajok közt számos olyan akad, amelyik nálunk ritka, és ezen belül több olyan faj is, amely korábban csak az ország egy-két pontjáról volt ismeretes. Ilyenek a *Caecilius despaxi* (Darány, borókás), *Enderleinella obsoleta* (Gyékényes, Lankóci-erdő; Órtilos, Szentmihály-hegy; Zákány, Tölös-hegy), *Kolbia quisquiliarum* (Bélavár, Suli-mező; Gyékényes, Lankóci-erdő), *Mesopsocus immunis* (Gyékényes, Lankóci-erdő; Órtilos, Dráva-part; Órtilos, Szentmihály-hegy), *Peripsocus didymus* (Gyékényes, Lankóci-erdő), *Lachesilla bernardi* (Gyékényes, Lankóci-erdő) és a *Psocus bipunctatus* (Balatonberény; Zamárdi).

Irodalom

- LEINHARD, C. 1986. Beitrag zur Kenntnis zur Psocopteren-Fauna Ungarns (Insecta). - Ann. Hist.-Nat. Mus. Nat. Hung. 78: 73-78.
 PONGRÁCZ, S. 1914. Magyarország Neuropteroideái. - Rovartani Lapok 21: 109-155.
 SZIRÁKI, GY. 1995. Néhány adat a Dráva-mellék Psocoptera faunájának ismeretéhez. - Dunántúli Dolg. Term. tud. Sor. 8: 71-72.
 SZIRÁKI, GY. 1998. A Dráva mente fürgetetű (Psocoptera) faunája. - Dunántúli Dolg. Term. tud. Sor. 9: 153-158.

Psocoptera fauna of Somogy county, Hungary.

GYÖRGY SZIRÁKI

Hitherto twenty-nine Psocoptera species were collected in the Dráva region of Hungary. Twelve of the identified psocids are ubiquitous, and live almost everywhere in the arboreal territories of Europe, or even of larger areas. Other five psocopterous species (*Caecilius atricornis*, *C. fuscopterus*, *Kolbia quisquiliarum*, *Peripsocus subfasciatus* and *Psococerastis gibbosa*) are definitely hygrophilous, eight species (*Caecilius burmeisteri*, *C. despaxi*, *Enderleinella obsoleta*, *Stenopsocus stigmaticus*, *Philotarsus picicornis*, *Mesopsocus immunis*, *M. laticeps* and *Peripsocus didymus*) prefer mostly the cooler territories of hills and mountains in southern part of Central-Europe, while other three psocids (*Ectopsocus meridionalis*, *Lachesilla bernardi* and *Blaste conspurcata*) are thermophilous.

Seven psocids (*Caecilius despaxi*, *Enderleinella obsoleta*, *Kolbia quisquiliarum*, *Mesopsocus immunis*, *Peripsocus didymus*, *Lachesilla bernardi* and *Psocus bipunctatus*) are rare in Hungary.

Author's address:

Dr. György SZIRÁKI
 Hungarian Natural History Museum
 H-1088 Budapest
 Baross u. 13.
 HUNGARY